

Ana Batrićević
Istraživač – saradnik
Institut za kriminološka i sociološka istraživanja

UDK: 351.765 (485)
Pregledni naučni rad

KRIVIČNO - PRAVNA REAKCIJA NA ZLOSTAVLJANJE ŽIVOTINJA U KRALJEVINI ŠVEDSKOJ¹

Zaštita životinja od ubijanja i zlostavljanja putem odredaba krivičnog i prekršajnog prava postavljena je u Republici Srbiji sa znatnim zakašnjenjem u poređenju sa zemljama common – law sistema i razvijenim zemljama evropsko – kontinentalne pravne tradicije. Krivično delo ubijanja i mučenja (sada: zlostavljanja) životinja uključeno je u krivično zakonodavstvo Republike Srbije 2006. godine, a svoj prvi Zakon o dobrobiti životinja naša zemlja je usvojila 2009. godine. Zbog toga je, u cilju što efikasnije implementacije relevantnih univerzalnih i evropskih standarda, potrebno razmotriti rešenja prisutna u zakonodavstvima drugih zemalja sa dužom istorijom i naprednijom tradicijom u ovoj oblasti prava kako u teorijskom tako i u praktičnom smislu. U tom kontekstu, autor analizira odredbe švedskog Krivičnog zakonika i Zakona o zaštiti životinja Kraljevine Švedske i primere iz prakse nadležnih pravosudnih organa te zemlje kao moguće uzore. Takođe, autor razmatra sličnosti i razlike između zakonodavstva Švedske i zakonodavstva naše zemlje koje se mogu uočiti u ovoj oblasti. Imajući u vidu njihove prednosti i nedostatke, autor daje konstruktivne predloge kako bi se unapredila i dalje razvijala državna reakcija na zlostavljanje životinja u Republici Srbiji.

Ključne reči: zlostavljanje životinja, dobrobit životinja, krivično delo, prekršaj, Krivični zakonik Kraljevine Švedske

UVOD

Opravdanost, karakter i dometi pravne zaštite životinja već decenijama predstavljaju predmet brojnih diskusija koje prevazilaze okvire

¹ Rad je nastao kao rezultat rada na Projektu broj 47011 Instituta za kriminološka i sociološka istraživanja u Beogradu, koji finansira Ministarstvo prosvete i nauke Republike Srbije.

pravne nauke, otvarajući niz spornih pitanja iz domena filozofije, a u okviru nje posebno filozofije morala tj. etike, zatim, sociologije, antropologije, biologije, medicine, veterine i mnogih drugih nauka.² Kao konsekvencija krajnje oprečnih teorijskih shvatanja zastupljenih u ovoj oblasti, državna reakcija na ugrožavanje i povređivanje životinja i njihove dobrobiti izrazito se razlikuje od jednog pravnog sistema do drugog, te se u tom smislu može konstatovati da ono što u jednoj zemlji ima vrednost života, u drugoj ima status puke pokretne stvari³.

Iako se u savremenom društvu uočava tendencija napuštanja antropocentrizma i prelaska na biocentrizam kao osnovni etički princip, što se nesumnjivo odražava i na zakonodavstvo⁴, i dalje postoje zemlje koje ne osećaju potrebu ili nisu u stanju da usvoje ni najosnovnije zakone posvećene zaštiti životinja. Kao primer mogu se navesti Iran, Liban, Irak, Somalija i Etiopija.⁵ Do nedavno je slična situacija postojala i u zemljama našeg regiona, ako se izuzmu Hrvatska⁶ i Slovenija⁷, koje su usvojile zakone posvećene zaštiti i dobrobiti životinja tokom 1999. godine. Naime, takvi zakoni su u Crnoj Gori⁸ i Republici Srpskoj⁹ usvojeni 2008. godine, dok su Bosna i Hercegovina¹⁰ i Srbija¹¹ svoje zakone o dobrobiti životinja dobile tek 2009. godine.

Podaci Svetskog društva za zaštitu životinja (*World Society for the Protection of Animals-WSPA*) pokazuju da je do 2006. godine svega 65 zemalja u svetu od ukupno 192 imalo nacionalne zakone koji se bave

² Videti, na primer: Regan, T.: *The Day May Come: : Legal Rights for Animals*, *Animal Law Review at Lewis and Clark Law School*, Vol. 10:11, Portland, Oregon, 2004. godine, str. 11 – 24., Felnberg, Dž.: *Prava životinja i nerodenih pokolenja* (prevod: Babić, J.), *Gledišta: Časopis Beogradskog univerziteta*, br. 7/8, godina 28, Beogradski univerzitet: Narodna omladina Srbije: Savez studenata, Beograd, 1987. godine, str. 26. i 27.

³ Tomaselli, P.: *International Comparative Animal Cruelty Laws*, *Animal Legal and Historical Center, Michigan State University College of Law*, 2003. godine

⁴ Paunović, M.: *Uparednopravni pregled zaštite prava i dobrobiti životinja*, *Strani pravni život*, br. 1/2004, Institut za uporedno pravo, Beograd, 2004. godine, str. 27.

⁵ Striwing, H.: „*Animal Law and Animal Rights on the Move in Sweden*“, *Animal Law Review at Lewis and Clark Law School*, Vol. 8:93, Portland, Oregon, 2002. godine, str. 95.

⁶ *Zakon o dobrobiti životinja*, „*Narodne novine Republike Hrvatske*“ br. 19 od 1999. godine, str. 505-510

⁷ *Zakon o zaštiti živali*, Ur.I, Republike Slovenije št.98 od 1999. godine

⁸ *Zakon o zaštiti dobrobiti životinja*, „*Službeni list Crne Gore*“, broj 14/08

⁹ *Zakon o zaštiti i dobrobiti životinja*, „*Službeni glasnik Republike Srpske*“, br 111/08

¹⁰ *Zakon o zaštiti i dobrobiti životinja*, „*Službeni glasnik BiH*“ od 31.03.2009 godine

¹¹ *Zakon o dobrobiti životinja*, „*Službeni glasnik Republike Srbije*“, br. 41/2009

zaštitom životinja.¹² Istaknuto mesto među njima i dalje pripada zemljama *common law* sistema – Sjedinjenim Američkim Državama i Velikoj Britaniji, koje u sferi zaštite životinja imaju viševjekovnu tradiciju. Iako se u evropsko – kontinentalnim pravnim sistemima ideja pravne zaštite životinja javila nešto kasnije, poslednjih nekoliko decenija evropske zemlje doživljavaju pravu „pravnu revoluciju“ kada su u pitanju prava životinja i njihova dobrobit.¹³

Zakonska rešenja razvijenih evropskih zemalja poput Nemačke i Švajcarske smatraju se naprednijim od anglo – saksonske, budući da uspostavljaju pravila o dobrobiti životinja u prvom redu radi njih samih, pa tek onda radi dobrobiti njihovih vlasnika i društva u celini¹⁴. Za ovakva progresivna kretanja zašlužna je i implementacija u nacionalna zakonodavstva evropskih zemalja velikog broja pravnih izvora usvojenih pod okriljem Saveta Evrope kao i odluka organa Evropske unije.¹⁵ U periodu od 1971. do 2006. godine, a pod okriljem Saveta Evrope usvojeno je ukupno sedam konvencija posvećenih dobrobiti životinja, od kojih poseban značaj ima Evropska konvencija za zaštitu kućnih ljubimaca (*European Convention for the Protection of Pet Animals*) iz 1987. godine¹⁶. Ona postavlja minimalne standarde za sve države članice u pogledu držanja, čuvanja i zaštite kućnih životinja, pre svega pasa i mačaka. Protokol o zaštiti i dobrobiti životinja (*EC Treaty's Protocol on Protection and Welfare of Animals*) iz 1997. godine¹⁷ pridodat je Sporazumu o osnivanju Evropske zajednice i priznaje životinjama svojstvo „osećajnih bića“, zahtevajući, pri tome, od Evropske unije i njenih država članica da sa puno pažnje pristupe ispunjenju zahteva koji se tiču njihove dobrobiti¹⁸ Evropa predstavlja jedini

¹² Prema: World Society for the Protection of Animals: An overview of Animal Protection Legislation, 2006. godine, dostupno na internet prezentaciji "http://enextranet.animalwelfareonline.org/resources/animalwelfare/legislation/index.aspx"

¹³ Paunović, M.: Upporednopravni pregled zaštite prava i dobrobiti životinja, Strani pravni život, br. 1/2004, Institut za uporedno pravo, Beograd, 2004. godine, str. 27.

¹⁴ Tomaselli, P.: International Comparative Animal Cruelty Laws, Animal Legal and Historical Center, Michigan State University College of Law, 2003. godine

¹⁵ Paunović, M.: Upporednopravni pregled zaštite prava i dobrobiti životinja, Strani pravni život, br. 1/2004, Institut za uporedno pravo, Beograd, 2004. godine, str. 43.

¹⁶ European Convention for the Protection of Pet Animals, Council of Europe (European Treaty Series ETS - No.125), Strasbourg, 13.XI.1987, na snazi od 1992. godine

¹⁷ Protocol annexed to the Treaty on European Community-Protocol on protection and welfare of Animals, Official Journal C 340, 10/11/1997 p. 0110

¹⁸ Horgan, R.: „EU Animal Welfare Legislation: Current Position and Future Perspectives“, Revista Electrónica de Veterinaria REDVET, Vol. VII, No 12, Veterinaria Organización S.L., España, 2006. godine, str. 2.

region koji je međunarodnim konvencijama pristupio rešavanju pitanja vezanih za dobrobit i blagostanje životinja¹⁹

Kada je reč o skandinavskim zemljama – Švedskoj, Norveškoj, Finskoj, Danskoj i Islandu, može se primetiti da su zakoni posvećeni zaštiti životinja u njima relativno slično koncipirani.²⁰ Krivičnoprava inkriminacija okrutnosti prema životinjama prvi put je u Švedskoj uspostavljena 1857. godine, kada je usvojen Krivični zakon²¹ koji je predviđao sankcionisanje zlostavljanja životinja u zatočeništvu, odnosno sopstvene ili tuđe stoke (*cruel treatment of one's own or another's cattle*). Za razliku od većine tadašnjih evropskih kaznenih zakona, koji su sankcionisali samo ubijanje zlostavljanje tuđe životinje, izjednačavajući ga sa uništenjem ili oštećenjem tuđe pokretne stvari i ostavljajući vlasniku životinje slobodu da prema njoj postupa po svom nahođenju, on je propisivao krivičnopravnu odgovornost za svakog učinioca – bez obzira na svojinu nad životinjom.²² Od 1907. godine ovom inkriminacijom obuhvaćena je i divljač u prirodnom staništu.²³ Iz toga proizlazi da je švedski zakonodavac, za razliku od većine svojih savremenika, prilično rano uvideo da životinje ne mogu imati isti status kao puke pokretne stvari, već da im treba pružiti zaštitu ako ne kao subjektima prava, onda barem kao subjektima života.²⁴

I danas Švedska predstavlja jednu od razvijenih evropskih zemalja koje su svojim pravnim poretkom zaštitile životinje na adekvatan način i u skladu kako sa evropskim tako i sa univerzalnim standardima. Pored niza propisa koji se odnose na zaštitu prirode, kojima je pod zaštitu stavila mnoge ugrožene vrste divljih životinja, Švedska je naročito uznapredovala u oblasti zaštite domaćih životinja koje služe za privredno eksploataisanje.²⁵

Poštujući obaveze koje ima kao jedna od zemalja članica Evropske unije, Švedska je odredbama svog Zakona o dobrobiti životinja omogućila neposrednu primenu pravnih akata koji spadaju u takozvano evropsko

¹⁹ Paunović, M.: Životinjska prava-prilog proširenoj teoriji ljudskih prava, Strani pravni život, br. 3/2005., Institut za uporedno pravo, Beograd, 2005. godine, str. 34.

²⁰ Striwing, H.: „Animal Law and Animal Rights on the Move in Sweden“, Animal Law Review at Lewis and Clark Law School, Vol. 8:93, Portland, Oregon, 2002. godine, str. 93.

²¹ SFS 1857:61

²² Striwing, H.: „Animal Law and Animal Rights on the Move in Sweden“, Animal Law Review at Lewis and Clark Law School, Vol. 8:93, Portland, Oregon, 2002. godine, str. 95.

²³ SFS 1907:44

²⁴ U tom smislu: Paunović, M.: Životinjska prava-prilog proširenoj teoriji ljudskih prava, Strani pravni život, br. 3/2005., Institut za uporedno pravo, Beograd, 2005. godine 17-18

²⁵ Paunović, M.: Prava životinja – savremeni međunarodni standardi, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu i „Đuro Salaj“ AD, Beograd, 2004. godine, str. 106.

komunitarno pravo. Kao najznačajniji od njih izdvajaju se ugovori koji čine primarne izvore prava kao i uredbe, direktive, odluke, preporuke i presude i načela Evropskog suda pravde (koji spadaju u sekundarne izvore prava).²⁶ Tokom 2008. godine, Švedska je zvanično dala svoju podršku Univerzalnoj deklaraciji o dobrobiti životinja²⁷, usvojenoj 2000. godine od strane Svetskog društva za zaštitu životinja (*WSPA*)²⁸. Pošto se nalazi na nivou predloga, ta deklaracija još uvek nema obavezujuću pravnu snagu. Ipak, njen moralni uticaj je sve veći. Prvi korak da se dođe do zajedničkih međunarodnih stavova o pitanju dobrobiti životinja je usvajanje Univerzalne deklaracije za zaštitu dobrobiti životinja na nivou Ujedinjenih nacija i to prvo u okviru Ekonomskog i Socijalnog saveta Ujedinjenih nacija, čiji je Svetsko društvo za zaštitu životinja konsultativni član, a potom i na Generalnoj skupštini Ujedinjenih nacija.²⁹

Krivično delo okrutnosti prema životinjama u švedskom Krivičnom zakoniku

Važeći švedski Krivični zakonik usvojen je 1962. godine, a stupio je na snagu 1. januara 1965. godine. Najveći broj krivičnih dela propisan je ovim zakonikom, dok su neka od njih predviđena odredbama posebnih zakona. U skladu sa tim, u švedskom krivičnom pravu se krivično delo (zločin) definiše kao ono delo koje je kao takvo određeno u Krivičnom zakoniku ili u drugom zakonu ili statutarnom instrumentu i za koje je propisana neka od Zakonikom predviđenih kazni³⁰. U pitanju su sledeće kazne: 1) novčana kazna i 2) kazna zatvora.³¹

Krivično delo okrutnosti prema životinjama sistematizovano je u okviru 16. Poglavlja Krivičnog zakonika Švedske, koje je posvećeno krivičnim delima protiv javnog reda³². Propisivanje krivičnih dela okrutnosti prema životinjama u okviru krivičnih dela protiv javnog reda

²⁶ Više o tome: Čavoški, A.: Osnovi ekološkog prava Evropske unije, Pravni fakultet Univerziteta UNION u Beogradu, Javno preduzeće „Službeni glasnik“, Beograd, 2007. godine, str. 24 – 29.

²⁷ Više o tome videti na sledećem linku: "http://www.wspa-international.org/latestnews/2008/sweden_new_zealand_sign_udaw.aspx"

²⁸ "<http://www.wspa-international.org/whoarewe/Default.aspx>"

²⁹ Paunović, M.: Prava životinja – savremeni međunarodni standardi, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu i „Đuro Salaj“ AD, Beograd, 2004. godine, str. 198.

³⁰ Poglavlje 1., čl. 1. The Swedish Penal Code (Law 1994:458)

³¹ Poglavlje 1., čl. 3. The Swedish Penal Code (Law 1988:942)

³² Poglavlje 16., čl. 13. The Swedish Penal Code (Law 1972:629)

smatra se „ostatkom prošlosti“³³ i potiče od stava zastupanog tokom XIX veka prema kome osnov inkriminisanja okrutnosti prema životinjama leži u „remećenju pristojnosti“. Naime, u periodu koji je prethodio kriminalizaciji ljudske okrutnosti prema životinjama, ova pojava je u svesti mnogih građana tretirana kao porok koji izaziva uznemirenost okoline. Kako se od društva zahtevalo da sledi visoke moralne standarde, građani su poverili državnoj vlasti pravo i obavezu da interveniše i postupa na odgovarajuć način u slučaju zlostavljanja životinja.³⁴

Prema tekstu Zakonika, lice koje sa namerom ili usled grube nebrige (nepažnje), zlostavljanjem, primoravanjem na preteran rad, zanemarivanjem ili na drugi način, neopravdano izloži životinju patnji, kazniće se zbog okrutnosti prema životinjama novčanom kaznom ili kaznom zatvora u trajanju do 2 godine.³⁵ Iako iz naziva ove inkriminacije proizlazi da su navedenom zakonskom odredbom obuhvaćena samo one ljudske radnje kojima se manifestuje okrutnost prema životinjama, ona je sada koncipirana na način koji omogućava njenu široku primenu i na druge slučajeve zloupotrebe životinja. Upotreba opštih izraza kao što su: „zlostavljanje“, „zanemarivanje“ i „primoravanje na preteran rad“ omogućava da ovom inkriminacijom budu obuhvaćene različite nedozvoljene radnje, neovisno od njihovog odnosa sa pojmom okrutnosti³⁶.

U svakom slučaju, potrebno je da je činjenje ili nečinjenje koje predstavlja radnju ovog krivičnog dela u konkretnom slučaju bilo neopravdano, odnosno preduzeto bez opravdanog razloga. Navedena odredba Krivičnog zakonika ne sadrži precizne smernice o tome kada će se neko ponašanje koje se smatra okrutnošću prema životinjama smatrati opravdanim. Takvi kriterijumi sadržani su u švedskom Zakonu o dobrobiti životinja³⁷, o čemu će posebno biti reči.

Objekt radnje ovog krivičnog dela je životinja. Međutim, švedski krivični zakonik ne postavlja jasnu granicu u pogledu vrste životinje koja može biti objekt radnje ovog krivičnog dela, prepuštajući rešavanje ovog pitanja praksi nadležnih pravosudnih organa. U teoriji je zastupljeno shvatanje da je švedski zakonodavac na taj način, otvorio prostor za pružanje

³³ Striwing, H.: „Animal Law and Animal Rights on the Move in Sweden“, *Animal Law Review at Lewis and Clark Law School*, Vol. 8:93, Portland, Oregon, 2002. godine, str. 96.

³⁴ Više o tome: Favre, D., Tsang, V.: *The development of Anti – Cruelty Laws during the 1800 s*, *Comparative Law Review*, br. 1., 1993. godine

³⁵ Poglavlje 16., čl. 13. *The Swedish Penal Code (Law 1972:629)*

³⁶ Striwing, H.: „Animal Law and Animal Rights on the Move in Sweden“, *Animal Law Review at Lewis and Clark Law School*, Vol. 8:93, Portland, Oregon, 2002. godine, str. 96

³⁷ Videti: *The Animal Welfare Act (Djurskyddslagen) SFS (Law 1988: 534)*, preuzeto sa: "<http://www.sweden.gov.se/sb/d/574/a/90310>"

krivičnopravne zaštite svih vrsta životinja.³⁸ Ako se ima u vidu da su švedski sudovi u presudama donetim na samom početku XX veka priznavali ribama poput jegulje i štuke status „žrtve u skladu sa zakonima protiv okrutnosti prema životinjama“, nema sumnje da su i u važećem zakonodavstvu te zemlje ovom inkriminacijom obuhvaćeni svi kičmenjaci. Kada su u pitanju beskičmenjaci, situacija je i dalje sporna i zavisi od stava suda u svakom konkretnom slučaju.³⁹

Posledica ovog krivičnog dela sastoji se u izlaganju životinje patnji, odnosno u povređivanju telesnog ili psihičkog integriteta životinje. Naime, biće krivičnog dela okrutnosti prema životinjama ostvareno je samo ukoliko je u konkretnom slučaju određenim činjenjem ili nečinjenjem prouzrokovana posledica koja se sastoji u patnji životinje. Ispunjenje "kriterijuma patnje" ne odnosi se samo na nanete povrede, ranjavanja i nepreduzimanje mera za lečenje bolesne životinje. Ona obuhvata i nanošenje životinji psihičkog bola u vidu mučenja, izazivanja straha i stresa, što dopušta da se ovom inkriminacijom, uz ispunjenje svih ostalih elemenata, obuhvati širok krug ponašanja.⁴⁰ Kao primer ostvarivanja bića krivičnog dela okrutnosti prema životinjama kroz nanošenje psihičkog bola i patnji može se navesti jedna odluka iz prakse švedskog suda. U nameri da se iz ličnih razloga osveti vlasnici konja, optuženi je jurio konja vozilom sa veoma bučnim motorom, držeći sve vreme malo rastojanje između konja i vozila. To je kod konja izazvalo paniku, usled čega je on maksimalnom brzinom galopirao bežeći od vozila. Prema nalazima veterinara, konj je u konkretnom slučaju pretrpeo strah i stres usled nezakonitog i neopravdanog gonjenja. Optuženi je proglašen krivim za krivično delo okrutnosti prema životinjama, iako konju u konkretnom slučaju nisu bile nanete telesne povrede.⁴¹

Da bi postojalo krivično delo okrutnosti prema životinjama, okrutnost mora biti proizvod namere učinioca ili njegove grube nebrige (nepažnje) (*gross carelessness*), odnosno grubog zanemarivanja dužnosti koje ima prema životinji. Iz navedene formulacije može se sa sigurnošću zaključiti da će ovo krivično delo postojati kada je na strani učinioca kao oblik krivice postojao umišljaj, pri čemu u obzir dolazi kako direktni umišljaj, tako i eventualni umišljaj.⁴² Međutim, nije sasvim jasno da li je terminom „*gross carelessness*“ ili, kako pojedini autori navode tumačeći ovu

³⁸ U tom smislu: Striwing, H.: „Animal Law and Animal Rights on the Move in Sweden“, *Animal Law Review at Lewis and Clark Law School*, Vol. 8:93, Portland, Oregon, 2002. godine, str. 97.

³⁹ Ibid.

⁴⁰ Ibid.

⁴¹ Videti: Lidkopings tingsratts dom 198/DB 448

⁴² U tom smislu: Striwing, H.: „Animal Law and Animal Rights on the Move in Sweden“, *Animal Law Review at Lewis and Clark Law School*, Vol. 8:93, Portland, Oregon, 2002. godine, str. 96.

odredbu, terminom „*gross negligence*“⁴³ obuhvaćen i nehat učinioca. Čini se da upotrebljena formulacija ostavlja dovoljno prostora da navedenom inkriminacijom budu obuhvaćene i one radnje koje su preduzete sa svesnim nehatom kao oblikom krivice.

U ulozi učinioca ovog krivičnog dela može se javiti bilo koje lice. To može biti vlasnik životinje ali i neko drugo lice, bez obzira na to da li se životinja nalazi u njegovoj svojini ili ne.

Kao što je istaknuto, krivično delo okrutnosti prema životinjama zaprećeno je novčanom kaznom ili kaznom zatvora do 2 godine. Uprkos tome što posebni maksimum kazne zatvora za ovo krivično delo iznosi 2 godine, do sada je, prema praksi švedskih sudova, najstroža kazna izrečena za njega iznosila 8 meseci. Inače, učiniocima ovog krivičnog dela najčešće se izriče novčana kazna.⁴⁴ Prilikom ocene kaznene politike kada je u pitanju ovo krivično delo, treba uzeti u obzir činjenicu da opšti maksimum kazne zatvora u određenom trajanju u švedskom krivičnom pravu iznosi svega 10 godina⁴⁵ (izuzetno se može izreći i kazna zatvora u doživotnom trajanju). Pored toga, treba imati na umu da je švedskim Krivičnim zakonikom za krivično delo ubistva propisana kazna zatvora do 10 godina ili kazna doživotnog zatvora⁴⁶, kao i da je nanošenje telesne povrede, narušavanje zdravlja ili nanošenje bola bola drugom licu zaprećeno kaznom zatvora do 2 godine⁴⁷. U tom kontekstu, čini se da je švedski zakonodavac obezbedio prilično strogu reakciju na okrutnost prema životinjama.

Sankcionisanje okrutnosti prema životinjama u skladu sa švedskim Zakonom o dobrobiti životinja

Važeći Zakon o dobrobiti životinja Kraljevine Švedske usvojen je 1988. godine⁴⁸ i predstavlja važan instrument za postavljanje standarda kada je u pitanju briga o životinjama i odnos čoveka prema njima.⁴⁹ Njegovim stupanjem na snagu 1. jula 1988. godine prestale su da veže odredbe sledećih zakona: 1) Zakona o dobrobiti životinja iz 1944. godine⁵⁰ i 2) Zakona o

⁴³ Striwing, H.: „Animal Law and Animal Rights on the Move in Sweden“, Animal Law Review at Lewis and Clark Law School, Vol. 8:93, Portland, Oregon, 2002. godine, str. 96.

⁴⁴ Striwing, H.: „Animal Law and Animal Rights on the Move in Sweden“, Animal Law Review at Lewis and Clark Law School, Vol. 8:93, Portland, Oregon, 2002. godine, str. 96.

⁴⁵ Poglavlje 26. čl. 1. The Swedish Penal Code

⁴⁶ Poglavlje 3., čl. 1.

⁴⁷ Poglavlje 3., čl. 5.

⁴⁸ The Animal Welfare Act (Djurskyddslagen) SFS (Law 1988: 534), preuzeto sa: "<http://www.sweden.gov.se/sb/d/574/a/90310>"

⁴⁹ Striwing, H.: „Animal Law and Animal Rights on the Move in Sweden“, Animal Law Review at Lewis and Clark Law School, Vol. 8:93, Portland, Oregon, 2002. godine, str. 98.

⁵⁰ The Animal Welfare Act (Law 1944:219), preuzeto sa:

klanju domaćih životinja iz 1937. godine⁵¹. Ovaj zakon je od tada pretrpeo brojne izmene i dopune, od kojih su poslednje usledile 1. januara 2010. godine.⁵² Zajedno sa Zakonom o dobrobiti životinja, usvojena je i istoimena Uredba, kojom se odredbe tog zakona detaljnije razrađuju.⁵³

Zakonom o dobrobiti životinja regulisani su zbrinjavanje i tretman domaćih životinja i laboratorijskih životinja⁵⁴, kao i drugih životinja ukoliko se one drže u zatočeništvu.⁵⁵ Zaštita divljih životinja koje se nalaze svom prirodnom staništu uređena je švedskim Zakonom o zaštiti prirode, koji je usvojen 1998. godine i stupio na snagu 1. januara 1999. godine⁵⁶.

U Zakonu o dobrobiti životinja sadržani su minimalni standardi koji moraju biti ispunjeni prilikom držanja i čuvanja životinja. Ovi standardi obuhvataju elementarna načela (preporuke, uputstva) na kojima treba da počiva odnos čoveka prema životinjama kao i listu zabranjenih ponašanja čoveka prema životinjama. Kao osnovni princip, propisano je da se životinje moraju tretirati dobro i da moraju biti zaštićene od bolesti i nanošenja nepotrebne patnje.⁵⁷ Već u sledećoj odredbi primena ovog načela je ograničena izričitim naglašavanjem da se neće smatrati da su laboratorijske životinje bile izložene nepotrebnoj patnji ili bolesti ukoliko je takva njihova upotreba odobrena od strane etičkog komiteta za eksperimente nad životinjama.⁵⁸ Zakon predviđa obavezu obezbeđivanja dovoljne količine hrane i vode za životinje i to dobrog kvaliteta i prilagođene potrebama njihove vrste.⁵⁹ Takođe, propisano je da u zgradama za smeštaj stoke i drugim mestima za čuvanje i zatvaranje životinja mora biti obezbeđeno dovoljno prostora i zaklona kao i da se ovi objekti moraju održavati čistim.⁶⁰ Životinje se smeštaju i drže u okruženju koje je za njih odgovarajuće i na način koji pogoduje njihovom zdravlju, dopuštajući im pritom da se ponašaju prirodno.⁶¹

⁵¹ The Slaughter of Domestic Animals Act (Law 1937: 313), preuzeto sa:

⁵² SFS 2009: 303

⁵³ The Animal Welfare Ordinance (Djurskyddsförordningen) SFS (Law 1988:539), sa poslednjim izmenama i dopunama SFS (2008:1051), preuzeto sa:
"http://www.sweden.gov.se/sb/d/574/a/90310"

⁵⁴ Laboratorijskim životinjama smatraju se one životinje koje se koriste u eksperimentima ili koje se uzgajaju, čuvaju ili pribavljaju za vršenje eksperimenata nad životinjama. (Čl. 1. b The Animal Welfare Act (Djurskyddslagen) (Law 1988: 534), sa poslednjim izmenama i dopunama (Law 2006:809)

⁵⁵ Čl. 1. The Animal Welfare Act (Djurskyddslagen) SFS (Law 1988: 534),

⁵⁶ The Swedish Environmental Code, Ds 2000:61, preuzeto sa:
"http://www.sweden.gov.se/sb/d/2023/a/22847"

⁵⁷ Čl. 2. st. 1. The Animal Welfare Act (Djurskyddslagen) SFS (Law 1988: 534),

⁵⁸ Čl. 2. st. 2., sa poslednjim izmenama i dopunama (Law 2005:1226)

⁵⁹ Čl. 3. st. 1.

⁶⁰ Čl. 3. st. 2.

⁶¹ Čl. 4. st. 1.

Zakonom o dobrobiti životinja zabranjeno je primoravanje životinja na prekomeran rad⁶², a posebno je naglašeno da se one ne smeju udarati kao i da se njima ne sme upravljati upotrebom predmeta koji su podobni da im nanesu telesne povrede.⁶³ Zatim, istaknuto je i da životinja ne sme biti vezana ili sputana na način kojim joj se nanosi bol ili uskraćuju: neophodna sloboda pokreta, odmor ili zadovoljavajuć zaklon od elementarnih nepogoda.⁶⁴

Posebne odredbe Zakona posvećene su postupanju sa bolesnim ili povređenim životinjama. Ako je životinja bolesna ili povređena ili na drugi način svojim ponašanjem pokazuje znake bolesti, mora joj se bez odlaganja pružiti potrebna nega. Takva nega biće pružena od strane veterinara, ukoliko je to neophodno u konkretnom slučaju. Pored odgovarajuće nege, moraju se preduzeti i druge potrebne mere, osim ukoliko je bolest ili povreda toliko ozbiljna da životinja mora odmah biti lišena života.⁶⁵

Kao i većina savremenih zakona posvećenih zaštiti i dobrobiti životinja, i Švedski Zakon o dobrobiti životinja sadrži odredbe kojima je regulisano na koji način i pod kojim uslovima se one mogu ubijati radi ishrane ljudi. Tako je predviđeno da prilikom odvođenja na klanje i tokom samog klanja životinje moraju biti pošteđene suvišnih neprijatnosti i patnji.⁶⁶ Insistira se na tome da domaće životinje pre klanja budu uspavane (ošamućene), kao i da se ni jedna druga mera u vezi sa klanjem ne sme preduzeti sve dok životinja ne bude usmrćena.⁶⁷

Zakon sadrži i kaznene odredbe, kojima su propisane odgovarajuće sankcije za kršenje standarda i zabrana koje su u njemu enumerisane. Propisano je da će izreći novčana kazna ili kazna zatvora do 2 godine⁶⁸ licu koje sa umišljajem ili iz nehata prekrši taksativno navedebe odredbe Zakona o dobrobiti životinja⁶⁹ ili koje propusti da postupi u skladu sa propisom izdatim na osnovu Zakona o dobrobiti životinja ili koje propusti da postupi u skladu sa zabranom držanja i čuvanja životinja⁷⁰. Ista kazna predviđena je i za lice koje sa umišljajem ili iz nehata postupa protivno obavezama, uslovima ili zabranama sadržanim u odredbama evropskog komunitarnog prava koje su dopunjene Zakonom o dobrobiti životinja.⁷¹ Prestupi koji su

⁶² Čl. 5. st. 1.

⁶³ Čl. 5. st. 2.

⁶⁴ Čl. 6. st. 1.

⁶⁵ Videti: čl. 9. , sa poslednjim izmenama i dopunama (Law 2003: 1077)

⁶⁶ Čl. 13.

⁶⁷ Čl. 14.

⁶⁸ Čl. 36. st. 1. The Animal Welfare Act (Djurskyddslagen) (Law 1988: 534)

⁶⁹ U pitanju su sledeće odredbe: čl. 3., 5., 6., 8 – 11., 13. 14., 16 – 19 a i 21.

⁷⁰ Čl. 29.

⁷¹ Čl. 36. a

učinjeni namerno i kršenjem obaveza koje su posebno važne sa stanovišta dobrobiti životinja, zaprećeni su isključivo kaznom zatvora do 2 godine.⁷² Posebno je naglašeno da se kazne neće izricati za prestupe manjeg značaja (*minor offences*)⁷³.

Postupanje u suprotnosti sa navedenim odredbama u smislu nedavanja životinji dovoljno hrane i vode i nepružanja adekvatne nege⁷⁴, primoravanja na preteran rad i udaranja⁷⁵, vezivanja na način koji prouzrokuje bol i (ili) ograničava slobodu kretanja⁷⁶, nepružanja adekvatne veterinarske nege u slučaju bolesti ili povrede⁷⁷, klanje životinje na neodgovarajući način⁷⁸ itd., po pravilu će predstavljati okrutnost prema životinjama, u smislu Krivičnog zakonika. Međutim, ovde je, za razliku od odredaba Krivičnog zakonika, izričito predviđeno da će učinilac odgovarati kako za umišljajno tako i za nehatno činjenje odnosno nečinjenje.⁷⁹

Za razliku od naše zemlje, gde postupanje protivno Zakonu o dobrobiti životinja predstavlja prekršaj⁸⁰, u Švedskoj kršenje pojedinih normi istoimenog propisa za posledicu ima izricanje krivične sankcije. Kaznene odredbe švedskog Zakona o dobrobiti životinja imaju komplementaran (dopunjujući) karakter u odnosu na odredbu Krivičnog zakonika kojom je propisano krivično delo okrutnosti prema životinjama.⁸¹ Takav odnos ova dva zakona predviđen je švedskim Zakonom o dobrobiti životinja, koji izričito navodi da učinilac neće biti kažnjen u skladu sa tim zakonom ukoliko je za isti prestup Krivičnim zakonikom propisana ista ili stroža kazna.⁸² Dakle, švedskim Zakonom o dobrobiti životinja praktično je inkriminisano posebno krivično delo, odnosno njime je uvedeno krivično delo iz sporednog zakona koji u odnosu na Krivični zakonik predstavlja *lex specialis*.

Vršenje službene kontrole nad sprovođenjem švedskog Zakona o dobrobiti životinja, podzakonskih akata izdatih u skladu sa njim, odredaba izvora prava Evropske unije koje su njime dopunjene i aktima donetim na osnovu odgovarajućih pravnih akata Evropske unije, spada u nadležnost

⁷² Čl. 36. st. 2.

⁷³ Čl. 36. st. 3.

⁷⁴ Čl. 3. st. 1.

⁷⁵ Čl. 5. st. 1. i st. 2.

⁷⁶ Čl. 6. st. 1.

⁷⁷ Č. 9.

⁷⁸ Čl. 13. i 14.

⁷⁹ Čl. 36.

⁸⁰ Čl. 85. Zakon o dobrobiti životinja, „Službeni glasnik Republike Srbije“, br. 41/2009

⁸¹ Striwing, H.: „Animal Law and Animal Rights on the Move in Sweden“, Animal Law Review at Lewis and Clark Law School, Vol. 8:93, Portland, Oregon, 2002. godine, str. 98.

⁸² Čl. 36. st. 4. The Animal Welfare Act (Djurskyddslagen) (Law 1988: 534), sa poslednjim izmenama i dopunama (2002:550)

Okružnih upravnih (administrativnih) odbora i drugih organa u skladu sa odlukom Vlade.⁸³ Nadležni organ će nastojati da obezbedi preduzimanje odgovarajućih mera protiv lica koja krše odredbe navedenih pravnih akata.⁸⁴ Organu koji sprovodi takvu kontrolu na raspolaganju je, u meri potrebnoj za zadovoljavajuće vršenje njegovih dužnosti, osoblje sa posebnim znanjem iz oblasti dobrobiti životinja.⁸⁵

Organ ovlašćen za vršenje nadzora može da izdaje naredbe ili zabrane kojima se obezbeđuje postupanje lica u skladu sa Zakonom o dobrobiti životinja, uredbama i odlukama koje su donete na osnovu njega, odredbama izvora prava Evropske unije i odlukama donetim na osnovu njih.⁸⁶ Takvom naredbom ili zabranom može se neko lice uslovno obavezati na plaćanje novčane kazne.⁸⁷ U slučaju kršenja naredbe ili zabrane kojom mu je uslovno izrečena novčana kazna, učinilac neće biti kažnjen prema članu 36. i 36. (a) za delo koje je pokriveno tom naredbom ili zabranom.⁸⁸ Dakle, umesto da za to delo odgovara krivično, njegov slučaj će biti prosleđen Okružnom administrativnom sudu (*Country Administrative Court*), koji će ga, u zavisnosti od okolnosti, svojom presudom obavezati da u celini ili delimično plati novčanu kaznu⁸⁹ (koja mu je prethodno bila uslovno izrečena naredbom nadzornog organa).

Zaključak

Švedska je jedna od evropskih zemalja sa dugom tradicijom i razvijenom društvenom svešću kada je u pitanju neophodnost krivičnopravne garancije opstanka i dobrobiti životinja. Osim što odredbama svog nacionalnog zakonodavstva štiti životinje od ubijanja i zlostavljanja, Švedska je potpisnica i brojnih međunarodnih pravnih akata iz ove oblasti i to ne samo na regionalnom (evropskom) već i na univerzalnom nivou. Iako Univerzalna deklaracija o dobrobiti životinja još uvek nema pravnu već samo moralnu snagu, Švedska je podržavajući njen nacrt nedvosmisleno pokazala svoj stav u pogledu fundamentalnih pitanja koja se tiču zaštite, dobrobiti, pa i prava životinja. Imajući to u vidu, rešenja zastupljena u švedskom pravu treba posmatrati kao dobre uzore i korisne smernice za

⁸³ Čl. 24. st. 1. The Animal Welfare Act (Djurskyddslagen) (Law 1988: 534), sa poslednjim izmenama i dopunama (2002:550)

⁸⁴ Čl. 24. b sa poslednjim izmenama i dopunama (2006: 809)

⁸⁵ Čl. 24. st. 2., (Law 2008:660)

⁸⁶ Čl. 26. st. 1.

⁸⁷ Čl. 26. st. 2.

⁸⁸ Čl. 37. st. 1.

⁸⁹ Striving, H.: „Animal Law and Animal Rights on the Move in Sweden“, *Animal Law Review at Lewis and Clark Law School*, Vol. 8:93, Portland, Oregon, 2002. godine, str. 99.

tumačenje relevantnih zakonskih odredbi koje su u našoj zemlji usvojene relativno skoro.

Posebnu prednost predstavlja praksa švedskih pravosudnih organa koja je, kao što je već istaknuto, sklona da pojam životinje koja može biti podvrgnuta zlostavljanju tumači krajnje ekstenzivno, čime se omogućava krivičnopravna zaštita svih kičmenjaka, bez obzira na stepen njihovog evolutivnog razvoja. Takvo tumačenje pojma „životinje“ trebalo bi primenjivati i u našem krivičnom pravu. Naime, prema trenutno zastupljenom teorijskom shvatanju, krivičnopravnom zaštitom su u našoj zemlji obuhvaćene samo one životinje čije ubijanje i zlostavljanje kod najvećeg broja ljudi izaziva osećaj sažaljenja.⁹⁰ Takvo stanovište je krajnje antropocentrično i, može se reći zastarelo, budući da u znatnoj meri zaostaje za principima savremene biocentrične etike i da ne štiti životinje kao takve već isključivo osećanja koja ljudi gaje prema njima.

Pored toga, kao naročito pozitivnu treba istaći tendenciju švedskih sudova da pojmom okrutnosti u smislu Krivičnog zakonika obuhvate i psihičko zlostavljanje životinje bez obzira na to da li je u konkretnom slučaju došlo do i povređivanja njenog telesnog integriteta. Priroda te problematike nalaže da se sud prilikom odlučivanja o slučaju psihičkog zlostavljanja životinje oslanja na nalaz i mišljenje veštaka veterinarske struke, te je izuzetno važno da u tom smislu postoji odgovarajući kadar i da se ostvaruje zavidni stepen saradnje između nadležnih organa.

Za razliku od naše zemlje, gde postupanje protivno Zakonu o dobrobiti životinja predstavlja prekršaj⁹¹, u Švedskoj kršenje pojedinih normi istoimenog propisa za posledicu ima izricanje krivične sankcije. Švedski Zakon o dobrobiti životinja izričito navodi da učinilac neće biti kažnjen u skladu sa tim zakonom ukoliko je za isti prestup (krivično delo) Krivičnim zakonikom propisana ista ili stroža kazna.⁹² Nasuprot tome, Zakon o dobrobiti životinja Republike Srbije ne sadrži odredbe na osnovu kojih bi se bliže odredio njegov odnos sa relevantnim normama Krivičnog zakonika. Činjenica da on u našoj zemlji predstavlja *lex posterior* i *lex specialis* u odnosu na Krivični zakonik ne doprinosi rešavanju dileme, budući da ovde nije reč o koliziji dva krivična zakona, već o sticaju odredaba krivičnog i prekršajnog prava,⁹³ koji može izazvati određene nedoumice prilikom njihove praktične primene.

⁹⁰ U tom smislu: Stojanović, Z.: Komentar krivičnog zakonika, Javno preduzeće „Službeni glasnik“, Beograd, 2006. godine, str. 614.

⁹¹ Čl. 85. Zakon o dobrobiti životinja, „Službeni glasnik Republike Srbije“, br. 41/2009

⁹² Čl. 36. st. 4. The Animal Welfare Act (Djurskyddslagen) (Law 1988: 534), sa poslednjim izmenama i dopunama (2002:550)

⁹³ Više o tome: Batrićević, A.: Dometi i implementacija Zakona o dobrobiti životinja u pravnom sistemu Republike Srbije, Pravna riječ-časopis za pravnu teoriju i praksu, vol. VII, br. 23, Udruženje pravnika Republike Srpske, Banja Luka, 2010. godine, str. 353-365.

Ono što bi se moglo zameriti važećem švedskom rešenju jeste činjenica da je krivično delo okrutnosti prema životinjama u švedskom Krivičnom zakoniku sistematizovano u okviru poglavlja posvećenog krivičnim delima protiv javnog reda. Svrstavanje ovog krivičnog dela u krivična dela protiv javnog reda ima izrazito antropocentričan prizvuk. Time se nedvosmisleno pokazuje da je zaštitni objekt ove inkriminacije čovek – konkretno njegov interes za održavanjem javnog reda a ne životinja. Čini se da je krivično zakonodavstvo Republike Srbije u tom pogledu „naprednije“, budući da slično krivično delo, pod nazivom ubijanje i zlostavljanje životinja⁹⁴, svrstava u krivična dela protiv životne sredine. Ni rešenje prisutno u krivičnom pravu naše zemlje ne omogućava da životinja stekne status zaštitnog objekta, već ona i dalje ostaje „samo“ objekt radnje⁹⁵, dok se zaštitnim objektom smatraju čovek i druge osnovne društvene vrednosti⁹⁶. Iz navedene sistematizacije proizlazi da je u našem krivičnom pravu zaštitni objekt ovog krivičnog dela životna sredina kao celina u smislu skupa prirodnih i stvorenih vrednosti čiji kompleksni međusobni odnosi čine okruženje odnosno prostor i uslove za život ljudi⁹⁷, a ne životinja *per se*. Ipak, čini se da naša sistematizacija, za razliku od švedske, više naginje biocentrizmu, s obzirom da dozvoljava da životinja, ako već nije objekt zaštite sama za sebe, to bude posredno, kao integralni deo životne sredine.

Kazna koja je za ovo krivično delo zaprećena, kao i kazne koje se za njega u praksi švedskih sudova izriču mogu na prvi pogled delovati neopravdano blago. Poređenja radi, u našem pravu osnovni oblik krivičnog dela ubijanja i zlostavljanja životinja zaprećen je novčanom kaznom ili kaznom zatvora do 1 godine.⁹⁸ Za prvi teži oblik ovog krivičnog dela učinilac se može kazniti novčanom kaznom ili kaznom zatvora do 3 godine⁹⁹, dok mu se za drugi mogu izreći kumulativno kazna zatvora u trajanju od tri meseca do tri godine i novčana kazna.¹⁰⁰ Iz toga se, naročito kada su u pitanju teži oblici ovog krivičnog dela, može steći utisak da je reakcija naše države na okrutnost prema životinjama donekle oštija. Međutim, sagledana u odnosu na kazne propisane za druga krivična dela u švedskom Krivičnom zakoniku, kao što su na primer krivična dela protiv

⁹⁴ Čl. 269. Krivični zakonik, „Službeni glasnik Republike Srbije“, br. 85/2005, 88/2005, 107/2005, 72/2009 i 111/2009

⁹⁵ Stojanović, Z.: Komentar krivičnog zakonika, Javno preduzeće „Službeni glasnik“, Beograd, 2006. godine, str. 613 – 614.

⁹⁶ Čl. 3., Krivični zakonik, „Službeni glasnik Republike Srbije“, br. 85/2005, 88/2005, 107/2005, 72/2009 i 111/2009

⁹⁷ Čl. 3., Zakon o zaštiti životne sredine, „Službeni glasnik Republike Srbije“, br. 135/2004

⁹⁸ Čl. 269. st. 1., Krivični zakonik, „Službeni glasnik Republike Srbije“, br. 85/2005, 88/2005, 107/2005, 72/2009 i 111/2009

⁹⁹ Čl. 269. st. 1., Krivični zakonik, „Službeni glasnik Republike Srbije“, br. 85/2005, 88/2005, 107/2005, 72/2009 i 111/2009

¹⁰⁰ Čl. 269. st. 1.

života i tela, državna reakcija Švedske na ubijanje i zlostavljanje životinja može se okarakterisati kao krajnje odlučna i poslužiti kao dobar primer i koristan putokaz za domaće pravosudne organe.

Literatura

- Batrićević, A.: Dometi i implementacija Zakona o dobrobiti životinja u pravnom sistemu Republike Srbije, Pravna riječ-časopis za pravnu teoriju i praksu, vol. VII, br. 23, Udruženje pravnika Republike Srpske, Banja Luka, 2010. godine
- Čavoški, A.: Osnovi ekološkog prava Evropske unije, Pravni fakultet Univerziteta UNION u Beogradu, Javno preduzeće „Službeni glasnik“, Beograd, 2007. godine
- Favre, D., Tsang, V.: The development of Anti – Cruelty Laws during the 1800 s, Comparative Law Review, br. 1., 1993. godine
- Felner, Dž.: Prava životinja i nerođenih pokolenja (prevod: Babić, J.), Gledišta: Časopis Beogradskog univerziteta, br. 7/8, godina 28, Beogradski univerzitet: Narodna omladina Srbije: Savez studenata, Beograd, 1987. godine
- Jovašević, D.: Krivično pravo-opšti deo, Nomos, Beograd, 2006. godine
- Jovašević, D.: Sistem ekoloških delikata – ekološko kazneno pravo, Pravni fakultet u Nišu – Centar za publikacije, Niš, 2009. godine
- Kokolj, M.: Prekršajno pravo, Privredna akademija, Novi Sad, 2007. godine
- Paunović, M.: Prava životinja – savremeni međunarodni standardi, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu i „Đuro Salaj“ AD, Beograd, 2004. godine
- Paunović, M.: Životinjska prava-prilog proširenoj teoriji ljudskih prava, Strani pravni život, br. 3/2005., Institut za uporedno pravo, Beograd, 2005. godine
- Paunović, M.: Uporednopravni pregled zaštite prava i dobrobiti životinja, Strani pravni život, br. 1/2004, Institut za uporedno pravo, Beograd, 2004. godine
- Regan, T.: The Day May Come: : Legal Rights for Animals, Animal Law Review at Lewis and Clark Law School, Vol. 10:11, Portland, Oregon, 2004. godine

- Stojanović, Z.: Komentar krivičnog zakonika, Javno preduzeće „Službeni glasnik“, Beograd, 2006. godine
- Storey, T., Lidbury, A.: Criminal Law – 5th Edition, Willan Publishing, Cullompton, Devon, UK, 2009. godine
- Striwing, H.: „Animal Law and Animal Rights on the Move in Sweden“, Animal Law Review at Lewis and Clark Law School, Vol. 8:93, Portland, Oregon, 2002. godine
- Tomaselli, P.: International Comparative Animal Cruelty Laws, Animal Legal and Historical Center, Michigan State University College of Law, 2003. godine

Izvori

- Krivični zakonik, „Službeni glasnik RS“, br. 85/2005, 88/2005, 107/2005, 72/2009 i 111/2009
- The Animal Welfare Act (Djurskyddslagen) SFS (1988: 534), sa poslednjim izmenama i dopunama SFS (2009:303), preuzeto sa: "<http://www.sweden.gov.se/sb/d/574/a/90310>"
- The Animal Welfare Ordinance (Djurskyddsförordningen) SFS (1988:539), sa poslednjim izmenama i dopunama SFS (2008:1051), preuzeto sa: "<http://www.sweden.gov.se/sb/d/574/a/90310>"
- The Swedish Constitution of 1975, preuzeto sa:
- The Swedish Environmental Code, Ds (2000:61) preuzeto sa: "<http://www.sweden.gov.se/sb/d/2023/a/22847>"
- Zakon o dobrobiti životinja, „Službeni glasnik Republike Srbije“, br. 41/2009
- Zakon o zaštiti živali, „Uradni list Republike Slovenije“ št.98 od 1999. godine
- Zakon o zaštiti dobrobiti životinja, „Službeni list Republike Crne Gore“, broj 14/08
- Zakon o zaštiti i dobrobiti životinja, "Službeni glasnik BiH" od 31.03.2009 godine
- Zakon o zaštiti i dobrobiti životinja, „Službeni glasnik Republike Srpske“, br 111/08
- Zakon o dobrobiti životinja, Narodne novine Republike Hrvatske br. 19/1999

Ana Batrićević,
Institute of Criminological and sociological researches,
Belgrade

STATE REACTION TO ANIMAL CRUELTY IN THE KINGDOM OF SWEDEN

The protection of animals from killing and abuse or maltreatment, through the provisions of criminal law and the law of misdemeanors, has been established in the Republic of Serbia with significant delay in comparison to common law countries and the developed countries of European – continental legal tradition. The criminal offence of killing and torture (now: maltreatment) of animals was included in the criminal legislation of the Republic of Serbia in 2006, while our country adopted its first Law on Animal Welfare in 2009. Therefore, in order to provide as efficient implementation of relevant universal and European standards as possible, it is necessary to analyze the solutions that are present in the legislations of countries with longer history and advanced tradition in this field of law in theoretical as well as in practical sense. In that context, the author analyzes the provisions of the Swedish Penal Code as well as of the Animal Welfare Law of the Kingdom of Sweden along with the examples of the practice of relevant state bodies in that country, as possible role models. Moreover, the author discusses the similarities and the differences between the Swedish legislation and the legislation of our country, which can be distinguished in this field. Having in mind their advantages and weaknesses, the author also offers constructive suggestions in order to upgrade and further develop state reaction to animal cruelty in the Republic of Serbia.

Key words: *animal cruelty, animal welfare, criminal offence, misdemeanor, The Swedish Penal Code*